

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
“МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”

для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань Е “Природничі науки, математика та статистика”
спеціальності Е4 “Науки про Землю”
освітньої програми “Картографія та геоінформаційні системи”

Вид дисципліни – обов’язкова

Форма навчання – денна

Навчальний рік – 2025/2026

Семестр – 2

Кількість кредитів ЄКТС – 3

Мова викладання, навчання та оцінювання – українська

Форма підсумкового контролю – іспит

Викладачі: професор Сидоренко Л. І.;
доцент Харченко О. С.;
професор Бондаренко Е. Л.

Пролонговано: на 2026/27 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2026 р.;
на 2027/28 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2027 р.

Київ – 2025

Розробники:

Сидоренко Лідія Іванівна, професор кафедри філософії та методології,
доктор філософських наук, професор.

Харченко Олеся Степанівна, доцент кафедри інтелектуальної власності,
кандидат юридичних наук, доцент.

Бондаренко Едуард Леонідович, професор кафедри геодезії та картографії,
доктор географічних наук, професор.

Затверджено на засіданні кафедри геодезії та картографії, протокол № 1 від
27 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри геодезії
та картографії

Людмила ДАЦЕНКО

27 серпня 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету,
протокол № 7 від 27 серпня 2025 року.

Голова науково-
методичної комісії
географічного факультету

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 р.

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни – розширити у студентів базові знання з методології та організації наукових досліджень, основ інтелектуальної власності у галузі картографії та геоінформаційних систем з набуттям ними нових компетентностей, в тому числі й для виконання кваліфікаційної роботи магістра.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра, успішне опанування дисциплін 1 семестру навчання в магістратурі.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Програма навчальної дисципліни складається з таких тематичних частин:

1. Загальні питання методології та організації наукових досліджень.
2. Основи інтелектуальної власності.
3. Організація проведення наукового дослідження в сфері картографії та геоінформаційних систем.

4. Основні завдання навчальної дисципліни:

- розширити знання, уміння та навички проведення наукових досліджень у галузі картографії та геоінформаційних систем шляхом формування у здобувачів нових загальних і спеціальних (фахових) компетентностей;
- удосконалити вміння виокремлювати актуальні напрями наукових досліджень у зазначеній галузі та формулювання основних обов'язкових структурних елементів науково-дослідницької роботи (НДР), обирати дієві методологічні засоби, забезпечувати встановлення прав інтелектуальної власності на виконані НДР;
- виробити навички проведення аналізу різномірних інформаційних джерел, нормативно-правових документів тощо, необхідних для проведення наукових досліджень;
- сформувати вміння застосовувати системний підхід при вивченні основних теоретичних положень курсу.

Дисципліна спрямована на досягнення таких загальних і спеціальних (фахових) компетентностей випускника:

- ЗК02. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.
- ЗК03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).
- ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК06. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу.
- ЗК08. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК10. Здатність працювати в команді.
- ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- СК01. Розуміння необхідності дотримання норм авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності; дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях.

- СК02. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства.
- СК03. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.
- СК04. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.
- СК06. Уміння застосовувати наукові знання і практично втілювати їх для розробки та впровадження механізмів геопланування, територіального планування, проведення моніторингу розвитку регіонів, складання стратегічних планів і програм.
- СК07. Вміння проектувати, планувати і проводити наукові дослідження, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове впровадження у виробництво, писати наукові роботи.
- СК09. Знання основних сучасних положень фундаментальних наук стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту, здатність їх застосовувати для формування світоглядної позиції.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання		Методи		Бал (%) у підсумковій оцінці
(1 – знати, 2 – вміти, 3 – [комунікація], 4 – [автономність та відповідальність])		викладання та навчання	оцінювання	
Код	Характеристика результату			
1.1.	Головну мету та функції науки; можливості їх застосування у процесі виконання науково-дослідних робіт у галузі картографії та геоінформаційних систем (ГІС).	лекції	письмова контрольна робота	15
1.2.	Існуючу (сучасну) ситуацію в галузі картографії та ГІС щодо можливостей проведення актуальних та затребуваних наукових досліджень у ній; особливості права інтелектуальної власності на виконані роботи.	лекції		

1.3.	Основні наукові праці та досягнення вітчизняних учених у галузі картографії, що формують сучасний стан науки в даній сфері.	лекції	письмова контрольна робота	15
1.4.	Шляхи та перспективи розвитку наукових досліджень у картографії та ГІС.	лекції		
2.1.	Формулювати мету, основні завдання на проведення наукового дослідження.	семінари	виступ на семінарах	10
2.2.	Проводити аналіз різномірних джерел для одержання повної, точної та достовірної інформації для проведення наукових досліджень.	семінари	виступ на семінарах	
2.3.	Представляти сучасну ситуацію в галузі картографії та ГІС у зв'язку з впровадженням нових технологій проведення науково-дослідних робіт.	семінари	виступ на семінарах	10
2.4.	Залучати найсучасніший інструментарій для вирішення поставлених задач та використовувати системний підхід при вивченні основних теоретичних положень курсу.	семінари	виступ на семінарах	
3.1.	Демонстрація знань, умінь і навичок.	консультація	іспит	40
4.1.	Самостійна аналітична задача.	лекції, консультації впродовж семестру	захист виконаної домашньої роботи	10

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання	Результати навчання (за кодами)									
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПРН01. Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.						+	+	+	+	+
ПРН02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.		+	+		+				+	+
ПРН03. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі.			+	+	+				+	
ПРН05. Планувати і здійснювати наукові експерименти, писати наукові роботи за фахом.	+				+	+				+
ПРН07. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.	+	+		+		+	+	+		+
ПРН12. Моделювати геосферні об'єкти і процеси, застосовуючи картографічні і математичні методи та геоінформаційні технології.						+	+	+		+

7. Схема формування оцінки.

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами усних відповідей на семінарських заняттях, написання письмових контрольних робіт, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- знання (1.1–1.4 – 30 балів);
- уміння (2.1–2.4 – 20 балів);
- комунікація (3.1 – 40 балів);
- автономність та відповідальність (4.1 – 10 балів).

7.1.Форми та організація оцінювання:

- **поточне (семестрове) оцінювання** (семінари (мінімальна оцінка 24, максимальна 40; контрольні роботи (6 – 10); самостійна робота (5 – 10));
- **підсумкове (заключне) оцінювання у формі іспиту** (оцінка за знання теорії (мінімум 12, максимум 20 балів); оцінка за практичну частину (13 – 20).

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум – 35 балів, для допуску до форми підсумкового контролю необхідно обов'язково здати додатково виконане індивідуальне комплексне завдання.

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), введеного в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала переведення рейтингу до традиційної оцінки.

Оцінка за 100-бальною системою	Оцінка за 4-бальною системою при складанні іспиту (національною шкалою)
90 – 100	відмінно
75 – 89	добре
60 – 74	задовільно
0 – 59	незадовільно

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

№ лекції	Тема лекції	Кількість годин		
		Лекції	Сем.	Сам.
Тематична частина 1 “Загальні питання методології та організації наукових досліджень”.				
1	Наука та наукова діяльність у сучасному світі: теоретичні та методологічні принципи науки; види та ознаки наукового дослідження; методологія і методи наукових досліджень; організація наукової діяльності в Україні.	2	2	6
2	Технологія проведення наукових досліджень: загальна характеристика процесів наукового дослідження; формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези; визначення мети, завдань, об’єкта й предмета дослідження; виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень; оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу.	2	2	8

3	Інформаційне забезпечення проведення наукових досліджень: види та пошук необхідної інформації; бібліографічний апарат; робота над написанням наукових робіт.	1	1	8
<i>Контрольна робота 1</i>				
Тематична частина 2 “Основи інтелектуальної власності”.				
4	Поняття та види права інтелектуальної власності: вітчизняна нормативно-правова регламентація права інтелектуальної власності; співвідношення права інтелектуальної власності з правом власності; види права інтелектуальної власності; система державної охорони права інтелектуальної власності	2	2	8
5	Авторське право та суміжні права: поняття авторського права; джерела авторського права; об’єкти та суб’єкти авторського права; зміст авторського права; строк дії авторського права; суміжні права.	2	2	8
6	Право промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг як об’єкт права інтелектуальної власності. Нетрадиційні об’єкти права інтелектуальної власності. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.	1	1	8
<i>Контрольна робота 2</i>				
Тематична частина 3 “Організація проведення наукового дослідження в сфері картографії та геоінформаційних систем”.				
7	Особливості організації та проведення наукових досліджень у сфері картографії: можливості застосування функцій науки у процесі виконання науково-дослідних робіт у картографії; спеціальні методи наукових досліджень.	2	2	8
8	Основні сучасні наукові досягнення вітчизняних учених та перспективні напрями наукових досліджень у галузі картографії.	2	2	8
<i>Контрольна робота 3</i>				
ВСЬОГО		14	14	62

Загальний обсяг **90** год., в тому числі: лекцій – **14** год., семінарських занять – **14** год., самостійної роботи – **62** год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна.

1. Аксютіна А. В. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / А. В. Аксютіна, О. В. Нестерцова-Собакар, В. В. Тропін [та ін.]; За заг. ред. О. В. Нестерцової-Собакар. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.
2. Афанасьєв А. Основи наукових досліджень: навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2005. – 96 с.
3. Бондаренко Е. Л. Застосування систем штучного інтелекту при підготовці фахівців з картографії та геоінформатики в Україні / Е. Л. Бондаренко, Т. В. Дудун // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2025. – Т. 106. – № 2. – С. 192–210. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v106i2.6008>
4. Бондаренко Е. Л. Методологічні особливості картографування природно-заповідного фонду України засобами інтерактивних карт (на прикладі Полтавської області) / Е. Л. Бондаренко, М. О. Кирилюк // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. – 2020. – № 31. – С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1893-2020-31-01>
5. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: навч. посібник, вид. 2-ге / І. І. Дахно. – К.: ЦНЛ, 2006. – 278 с.
6. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки. Підручник для університетів / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 223 с.
7. Науково-дослідна робота в геодезії та картографії: навч.-метод. посібник / уклад.: С. М. Білокринський. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. – 156 с.
8. Національний атлас України. Наукові основи створення та їх реалізація / за ред. Л. Г. Руденка. Київ: Академперіодика, 2007. – 407 с.
9. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 350 с.
10. Право інтелектуальної власності. Академічний курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
11. Харченко О. С. Вдосконалення захисту прав людини на результати інтелектуальної, творчої діяльності. / О. С. Харченко, О. О. Каращук, М. С. Ковальчук // Актуальні питання вдосконалення національного механізму захисту прав людини в Україні : моногр.; за ред. Бисаги Ю. М., Перегуди Є. В., Сердюк Н. А, Ковальчука О. М, Марченка М. В. – Київ-Тернопіль: Бескиди, 2022. – С. 215–232.
12. Bondarenko E. Conceptual model for the development of Geo-ecological atlas of the Natural Reserve Fund of Ukraine / E. Bondarenko, M. Kyryliuk // Geodesy and Cartography, 2023, № 49 (2). P. 99–108. DOI: <https://doi.org/10.3846/gac.2023.15373>

13. Kharchenko O. Protection of intellectual property rights on the Internet: new challenges / O. Kharchenko, O. Kronda, I. Kryvosheyina, K. Zerov // Revista Amazonia Investiga. – 2021. – № 10(41). – P. 224–236.

Додаткова.

1. Бондаренко Е. Л. Модель геоінформаційної підготовки фахівців з картографії у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка / Е. Л. Бондаренко, Т. В. Дудун // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2024. – Т. 101. – № 3. – С. 108–126. DOI: [10.33407/itlt.v101i3.5627](https://doi.org/10.33407/itlt.v101i3.5627)

2. Грищенко І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник / І. Грищенко. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2001. – 185 с.

3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. – Видання офіційне. – К.: ДП “УкрНДНЦ”, 2016. – 16 с.

4. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, IDT). – Видання офіційне. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 124 с. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної і видавничої справи).

5. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon1. rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12).

6. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.

7. Ландшафтне планування в Україні: методичні настанови / за ред. Л. Г. Руденка. – Київ: Реферат, 2014. – 144 с.

8. Медведєва В. М. Основи наукових досліджень: практикум / В. М. Медведєва. – К.: Ліра-К, 2017. – 84 с.

9. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень / В. І. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.

10. Скорочені таблиці УДК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://udcsummary.info/php/index.php?lang=uk&pr=Y>

11. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова. – К.: Вид. дім “Слово”, 2003. – 240 с.

12. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

13. The APA Guide / Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.). – Washington D. C., 2020. – 272 p.